

AZ ÉN FALUM – AZ ÉN VÁROSOM

Kisvárdá

Néző István helytörténeti könyvtárossal beszélget *Zala Simon Tibor*¹

Csak nevében kicsi ez a rétközi település, valójában Szabolcs-Szatmár-Bereg megye második legnagyobb városa. Igaz, hogy a XVIII. század elején csak néhány száz lélek lakta, az 1880-as években pedig még a városi rangját is elvesztette, pontosabban a közigazgatási törvény kapcsán arról lemondott és községgé alakult, és csak 1970-ben kapta vissza városi címét. Kisvárdá napjainkban négy középiskolával, hat általános iskolával és egy művészeti tanintézménnyel rendelkező város. Az itt működő kutatóintézetnek fontos szerepe van a hazai burgonya, különösen a Gűlbaba nemesítésében és a fajtafenntartásban. Helytörténeti múzeumát az egykori városi zsinagógában találjuk. Honismereti látogatásunk során a város múltjának kutatója, Néző István könyvtáros a kalauzunk. *(Szerk.)*

Néző István: Kisvárdainak érzem magam, hiszen 1983 óta, vagyis éppen 20 esztendeje itt lakom. Hivatásom, hobbi is a város történetének kutatása. Eredeti végzettségem történelem és népművelés szakos tanár, csak később végeztem el az ELTE könyvtár szakát. Öt évet tanítottam a közeli Rétközberencsen, egy évet népművelősködtem Kisvárdán, az akkor még Egyesült Izzó néven ismert gyárban, de inkább a történelem vonzott. 1989-ben hozták létre a státuszt az akkori városi könyvtárban, én ezt magamnak jónak tartottam, engem is megfelelőnek láttak erre az állásra, s a történelem, a helyismeret került az érdeklődési körömbe.

Dr. Kriveczy Béla lesz az egyik beszélgetőtársam. Őt a kisvárdaiaknak nem kell bemutatnom, a hallgatóság kedvéért azonban annyit elmondhatok róla, hogy a Nyíregyházi Főiskola történelem tanszékének nyugalmazott, de nem nyugvó tanára, hiszen jelenleg is tanít Beregszászon. További partnereim: Szivák Gábor, szintén pedagógus, könyvtárigazgató, valamint Marczinkó István, népművelő, pedagógus, volt iskolaigazgató, jelenleg egy középfokú tanintézetben igazgató-helyettes, ugyanakkor a TIT városi szervezetének is titkára.

Zala Simon Tibor: Kitekintünk majd a város gazdaságára is.

Néző István: Igen, a város gazdaságáról Szilágyi László, a Várda-Drink Rt. vezérigazgatója fog beszélni. Azért választottam őt, mert ez a cég éppen az elmúlt esztendőben ünnepelte fennállásának nyolcvanadik évfordulóját. A legrégebbi és az egyik legsikeresebb cég Kisvárdán.

Zala Simon Tibor: Barátaim, ismerőseim körében Kisvárdát történelmi szempontból valahogy nem jegyzik. Itt azonban azt hallok: nagyon gazdag történelme van.

Néző István: Kisvárdá, amióta ember él ebben a térségben, lakott település. Minden régészeti korszaknak megvan a lelete. Szabolcs megye első honfoglalás-kori emléke is Kisvárdán került elő. Számon tartjuk, hogy középkorban Kisvárdán is lakott Várday István, Mátyás király kancellárja, kalocsai bíboros-érsek. Az ország három részre szakadása után a Habsburg és a erdélyi csapatok ütközőpontjaként kénytelen volt három hadjáratot is elviselni. Rákóczi Ferencnek a szerencse- és a leáldozó csillaga is itt, Kisvárdán ragyogott: az első ostroma 1703 júliusában a kisvárdai várhoz fűződik, utolsó hadiszemléjét pedig ugyancsak itt tartotta 1711 januárjában. Maga a vár története és annak szerepe a város históriájában talán ismert. Napja-

¹ Elhangzott a Kossuth Rádióban 2003. április 18-án. *(Szerk.)*

inkban nem is elsősorban a régmúlt idők miatt került a vár előtérbe, nem is azért, mert téglavár, ami nem mindennapi dolog, hanem a várban – a Várszínház és Művészetek Házában – nyaranta megrendezendő, Határon Túli Színházak Fesztiválja kapcsán. Immár 14 éve itt tartják meg itt nyaranta a volt magyar területeken működő színházaknak a fesztiválját. Ezek azok a jeles események, amiket mi számon tartunk.

Zala Simon Tibor: Mikor erősödik meg igazán Kisvárdá?

Néző István: Legalább két szakaszt lehet említeni, amikor erősödött a város. Egyik, amikor a Várday család, illetve annak tagjai egyre magasabb posztokat töltöttek be, mind az egyházi, mind pedig a közpályán. A XV. század közepe ez a kor, amikor mezővárosi rangot is elnyeri a település, és a század végén a lélekszáma több mint ezer fő. Ekkoriban egyébként az országban a mezővárosok átlagos lélekszáma mintegy ötszáz fő volt. A Várday család kihaltával, és a XVI–XVII. században bekövetkezett történelmi események kapcsán azonban nem csak Kisvárdá indult hanyatlásnak, hanem az ország egész keleti régiója. Ez meglátszik a lakosság lélekszámában is, mert az ezerfős szám a Rákóczi-szabadságharc korára négyszázra esik vissza. Majd a Mária-Terézia kori úrbérrendezés és II. József kora az, amikor nyugodtabb körülmények közt megkezdődhet, az építőmunka, a szellemi kiteljesedés is, ami azonban valójában csak a dualizmus éveiben kap nagyobb lendületet. Ezt tartja mindenki a város virágkorának. Az az intézményrendszer, ami most is működik Kisvárdán, de még az épületek többsége is, akkor keletkezett. A vállalatok zöme ennek a korszaknak a végén születik, az utóbb megszűnt gyárak többsége is ekkor jött létre. Ugyanúgy a kultúra, a civil szféra, tehát amitől a polgárosodó Kisvárdá él és mozog.

Zala Simon Tibor: Tehát Néző István azt mondja, hogy a város első megerősödése, a középkorra tehető. A könyvtár igazgatójának éppen ez az időszak a kutatási területe.

Szivák Gábor: Azt szoktam mondani, hogy az volt a legtsisztább korszak, mert ha az emberek haragudtak, legfeljebb pofán verték egymást, hogy csúnyán fejezzem ki magam.

Zala Simon Tibor: Vagy kardot rántottak.

Szivák Gábor: De alapjában véve nagyon színes az a kor. Miért nem ismerik Kisvárdát? Ez a város sajátos földrajzi helyzetben van, a Nyírség és a Rétköz peremén találjuk, a Rétköz fővárosaként is emlegetik.

Zala Simon Tibor: De ezt sokan vitatják.

Szivák Gábor: Nagyon egyszerű ez a kérdés. Miután a mocsár közepén nem fejlődhetett város, csak a szélső települések lehetnek azok, amelyek meghatározzák a térség életét.

Zala Simon Tibor: Tehát a Rétköz központja, a tájegység peremén van.

Szivák Gábor: Így van. Ha a térképet nézzük, látjuk, hogy Kisvárdá, azon kevés helységek közé tartozik, amelytől ha keletre, ha nyugatra ha északra megyünk, 20 kilométernyire a Tiszába ütközünk. A Nyírség és a Rétköz a középkorban csak észak–déli irányban járható, kelet–nyugati utak nem igen vannak. A hadiutak is elkerültek északról, vagy délről ezt a térséget. Kisvárdá, ebben a helyzetben válik az Árpád-korban a térség meghatározó településévé. Hátvédő szerepet kap, s a gyepegyik központi helye. A kereszténység felvétele után gazdasági központ, megjelennek a heti piacok, egyházi központ – alesperesség –, és szépen elindul a fejlődés útján.

Érdekes a település nevének az eredete is. Maga a Várda név egyértelműen *várral megerősített helyre* utal, hiszen itt az első földvárat egy bronzkori népesség emelte. A kis és a nagy elnevezés pedig még abból a korszakából ered, amikor a bihari dukátusnak két központi helye volt: délen Nagyvárad a Királyhágót védte, északon pedig Kisvárdá, amely a Vereckei-hágót ellenőrizte.

Zala Simon Tibor: Kisvárdá főterének nevezhetjük azt a helyet, ahol Szent László lovas szobra áll?

Szivák Gábor: Igen, ha innen a könyvtárból kinézünk a főutcára, jól látható a piaci hagyomány, hiszen egy kiszélesedő, tölcérszerkezetű utcát látunk, ahol emléket állítottunk Szent Lászlónak. A hagyomány szerint ő alapította a templomot, miután 1085-ben legyőzte a betörő Salamon és Kutesk vezette besenyőket. A Képes Krónika megemlékezik róla, de csak az elmúlt két évtizedben vált bizonyossá, hogy ezt az ütközetet itt Kisvárdá mellett vívta meg Szent László. Tehát nagyon erősek a hagyományok. Már a XV. században volt a településnek

Szent László utcája, Szent László-forrása, Szent László-hegye, mindez erősíti a kapcsolatot, amely a Szent Királyhoz köti a várost.

Biztos továbbá, hogy a XV. században már iskola működött Kisvárdán. Az is fennmaradt, hogy a helybéli tanító 1461-ben ábécéskönyvet fabrikált a nebulók számára. El kell mondani, hogy nem csak a Várday család tagjai kerültek külföldi egyetemekre, hanem más, tehetséges várdai ifjak is. Így Kisvárdai János, akinek tanításait a Szalkai Kódex őrzi. Vagy említhetjük Kisvárdai Balázst, aki Párizsban a Sorbonne-on az angol náción vezetői tiszttségét töltötte be hosszú időn keresztül.

Zala Simon Tibor: Elmondhatjuk, hogy Kisvárdáról indult a Rákóczi-szabadságharc?

Kriveczky Béla: Valóban, amikor az Esze Tamásék hívására hazajött a fejedelem, akkor kezdődött az úgynevezett Felső-Tiszaípart hadjárata. Mégpedig a vásárosnaményi átkeléssel és becsületükre legyen mondva a naményiaknak, a hídjukat Rákóczi-hídnak nevezik, pedig a vidéki hidakat nem nagyon szokták elkeresztelni. Ott keltek át, meg Aranyosapátinál, és ekkor kezdődik hadjáratainak az a sorozata, amely lényegében októberig tart. Majd Tokajnál elhagyja a térséget, innen indul Szatmár ostromára, Kálló ostromára. Ezek elfoglalásával teremti meg a fejedelem azt a hátteret, amelyre támaszkodva megnyeri a térség nemességét, akiknek nagyobb része ide volt bezárkózva a kisvárdai várba. Nem csak a török nem tudta elfoglalni annak idején Várdát, de Rákóczi sem volt képes megostromolni. Mi az úgynevezett Ostrom utcában lakunk, amely légvonalban olyan 250–300 méterre van a vártól. A szájhagyomány szerint ez volt a legközelebbi pont, ahová ágyukat tudtak felállítani. Különben mocsár vette körül a várat, és az akkori ágyúk hatóereje nem volt olyan, hogy törteni tudták volna a falakat. Megadta magát tehát a nemesség, aztán csatlakoztak Rákóczihoz, miként sorban a Partiumbeli nemesek is. Tehát nemcsak a Rákóczi-korszak sikeres hadjáratainak a helye ez a térség, hanem – ami nagyon lényeges – a hajdúvárosok, és a megyék nemességének a csatlakozásáé is, amire a hadisíkerék láttán kerül sor. Ezt a körülményt többen kiemelik a történeteszek közül, ez nagyon lényeges a későbbiek szempontjából.

Még egy apróság, mert a történelem nem csak nagy és dicső napokból áll. Találtam egy feljegyzést az Országos Levéltárban, miszerint az egyik 1704-es itt tartózkodásakor a fejedelem kedvenc halát – kecsegét – egy halász a Tiszáról, észak felől, a doronghíd bejáratán csónakkal hozta be a várba, és ezért kilenc penzát kapott. Ebből egyrészt az az érdekes, hogy megtudjuk, mi volt a fejedelem kedvenc hala. Másrészt pedig az, hogy a Tisza és a Kisvárdai vár árka között vízi összeköttetés volt, és – ahogy abban az időben mondták – csalínkázva ugyan, de csónakkal, csákllyával be lehetett jutni.

Zala Simon Tibor: Ahogy Néző István mondta, Kisvárdá mindig kelet felé volt nyitottabb, földrajzi környezete is ezt tette indokolttá. Úgy tudom dr. Kriveczky Béla tanár úr is kelet felé tekint, ott is tanít.

Dr. Kriveczky Béla: Kárpátaljai születésem után, abban a szerencsében volt részünk, hogy Beregszászon – az ottani magyar kollégák és a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola közös munkájával – nyolc esztendeje sikerült létrehozni egy magyar tannyelvű főiskolát. Óvónőképzés, tanítóképzés – hogy legyen mire építkezni –, de tanárképzés is folyik. Nyíregyházáról járunk ki, de – hadd tegyem hozzá, nagy kalapot emelve előttük – tavalyelőtt megindult a kertész-mérnök- és a kertész-technikusképzés is. Ha nekünk nehéz kimenni, ez 79-80 kilométer, tessenek elképzelni, hogy mikor kell kelniük a Szent István Egyetem tanárainak, tanárnőinek, hogy kiérjenek és ott a leendő magyar szakmérnököket, és szaktechnikusokat képezzék. Minden dicséretet megérdemelnek. Szép nagy a főiskolánk, a református egyháztól kaptuk az épületet használatra, lakber nélkül, csak nekünk kellett rendbe hozni. Büszkén mondhatom, hogy fiatalok színe-java igyekszik a Beregszászi Főiskolára, mert ott – hála Istennek – rangot jelent a Beregszászi Magyar Tanárképző Főiskola.

Néző István: Itt van körünkben Marczinkó István, aki a II. Rákóczi Ferenc Szakközép-és Szakiskolában dolgozik, ott is ápolják a névadó fejedelem emlékét. Kisvárdá oktatásáról is bővebben tud szólni.

Zala Simon Tibor: Mennyire érződik ez a régi szellem itt Kisvárdán? Most az oktatásra gondolok?

Marczinkó István: A Rákóczi-szabadságharchoz kapcsolódóan évente vetélkedőt szervezünk a megye tanintézetei részére. Éppen a 300. évforduló tiszteletére, iskolánkhoz csatlako-

zott a város másik középfokú oktatási intézménye, a Bessenyei György Gimnázium. A gimnázium vezetése a megye gimnáziumi tanulóinak, mi pedig a megye szakközépiskolás tanulóinak hirdettük meg a vetélkedőt. Iskolánk 1885-ben indult, megyénkben másodikként hozták létre a tanoncképző iskolát Kisvárdán. Az 1868. évi népiskolai törvény jelentős változást hozott Kisvárdá oktatási életében. Egy rendkívül patrióta kisvárdai személyiség, Somogyi Rezső ajánlja fel földbirtokának egy részét népiskolai célra. Az elemi népiskola gyakorlatilag elindította az oktatás új szellemét, és ebben az iskolában 1885-ben, vasárnap délutánonként helyet kaptak a tanoncok is. A tanoncképzőnek hosszú időn keresztül nem volt önálló épülete, óraadó tanárokkal tanították. Ha pedig az óraadó tanárokat emlitem, feltétlenül meg kell emlíoznünk két gimnáziumi tanárról, Császy Lászlóról és Vári Emítről, akik a főgimnázium tanárai voltak, és 1919-ben, a román megszállás idején, Nyírbaktán, mai nevén Baktalórántázán mártírhalált szenvedtek.

Általános képzéssel indult a tanonciskola, majd egyre inkább megvalósult a specializáció, különösen a vasipari szakmákban képeztek szakembereket. 1945 után önálló épületet kapott, később szakközépiskolai intéztté fejlődött, és jelenleg kétharmad részben szakiskolai tanulókat képzünk, egyharmad részben pedig szakközépiskolás tanulókat.

Zala Simon Tibor: Ezek a fejlődések, előre lépések a különböző korokban hogyan jöhettek létre? Főlső akarat tette lehetővé, vagy itt Kisvárdán volt olyan szellem, amely kikövetelte vagy akár maga is segítette – anyagilag, szellemileg, politikailag?

Marczinkó István: Kisvárdán mindig voltak olyan patrióták, a kultúra olyan ügyvivői, akik szerették volna, ha a városban gimnázium jön létre. Ennek érdekében tíz-tizenkét éven át igen ádáz levelezés, valóságos küzdelem folyt a miniszteriummal. És érdekes módon, először nem a gimnáziumot sikerült létrehozni, hanem a polgári leányiskolát.

Zala Simon Tibor: Ott engedett a hatalom?

Marczinkó István: Igen. Valamilyen engedmény született, és Werner Gyula személyében sikerült olyan intézményvezetőt találni, akinek elévülhetetlen érdemei vannak az iskolaalapításban. Az iskola egy darabig fiúiskolaként működött, majd ez 1911-ben megszűnt és leányiskolaként működött tovább. Ebből az épületből nőtt ki 1918-ban a megye második tanítóképző intézete.

Kriveczky Béla: Föltétlenül polgári akarat érvényesült abban az értelemben, hogy Kisvárdá polgárai adóforintjaikkal, vagy -koronáikkal hozzájárultak ezekhez az építkezésekhez. Nagyon sok topos, mocsaras része volt Kisvárdának, ezek feltöltése a telekadományozásokon túl szintén önkéntes – ma úgy mondanánk társadalmi – munkában történt. Komoróczy Péter bácsi, mindannyiunk legendás hírű tornatanárja, Balczó András fölfedezője és ösztönzője számtalanszor elmesélte, hogy a Kisvárdá környéki kőművesek, kőfaragók szintén társadalmi munkában, tehát ingyen dolgoztak. Rengeteg ilyen munka van a gimnázium építésében, amit Kisvárdá közössége, polgárai végeztek.

Zala Simon Tibor: Hogyan maradt meg ez a gyönyörű könyvtárépület, hiszen amikor bejöttünk említette, ez is pusztításra, lebontásra volt ítélve?

Szivák Gábor: A könyvtár épületének a története kétszáz évre nyúlik vissza. Középület volt születése pillanatától fogva, tehát közösségi feladatokat látott el. Az 1850-es években volt kaszinó, majd mint Ipari és Kereskedelmi Bank, óriási szerepet játszott a helyi ipar fejlesztésében. Aztán jött a diktatúra ideje, amikor szabó ktsz. működött ebben a szép épületben. Később volt művelődési ház is, 1980-ig. Aztán úgy gondolták, hogy inkább egy modern épület kellene ide a szocialista realizmus jegyében, és szép kis épületet hagyták pusztulni. Végül a folyamat már eljutott odáig, hogy polgárvédelmi gyakorlat keretében, lebontják az épületet. És ekkor jött az újabb fordulat, erősödik a polgári öntudat és megindul a városvédelem. Ennek köszönhető, hogy 1987-ben a Magyar Televízió városvédő műsorával megfordult az épület sorsa. Felújították és 1990-ben ide költözhettünk, mint könyvtár.

Zala Simon Tibor: Ezeknek az alulról jövő, civil kezdeményezéseknek, közakaratnak, azért csak meglehet eredménye.

Néző István: Nehezen. Hiába kezdeményezték – ahogy Marczinkó tanár úr is mondta – például a gimnázium létesítését 1895-től, csak 1911-ben kapta meg a település. Ebben pedig a politikának nagy szerepe volt, hiszen 1910-ben az országgyűlési választásokon, a kisvárdai kerületben a későbbi kormánypárt jelöltje, Liptay Béla győzött, Nyírbátorban pedig a kisvárdai zsidó családból származó, szintén kormánypárti dr. Vadász Lipót, aki igazságügyi államtitká-

ri posztig vitte. Ahogy akkoriban mondták: Kisvárda mandátumért gimnáziumot kapott. Ez minden korszakban így volt, és sajnos most is így van.

*

Zala Simon Tibor: A Várda-Drink részvénytársaság?

Szilágyi László: Dolgozói tulajdonban van a 350 főt foglalkoztató, durván 6 milliárdos árbevételű cég.

Zala Simon Tibor: Mutatott nekem egy bejegyzési okiratot, azon viszont az van, hogy ez szövetkezet.

Szilágyi László: A cég jogelődjének alapító okirata 1922-ben született. Akkori neve: Szabolcsi Gazdák Szeszfinomító Szövetkezete.

Zala Simon Tibor: Van valami jelentősége, hogy éppen itt jött létre egy ilyen szeszfinomító, vagy szeszgyártó létesítmény?

Szilágyi László: Ebben a régióban – Magyarország gyümölcsöskertjében, ha megengedi ezt a kifejezést – természetesen volt, hogy a felesleges gyümölcsöket, szeszipari célra hasznosítsák. Az akkori uradalmi gazdaságokban nagyon okosan felépített rendszer működött. Piacképes terméket, szeszt nyertek, s az állattartó telepeken etették a szeszgyarak moszlékát is.

Zala Simon Tibor: Önöknél a valódi, gyümölcsből készült pálinkák az élen vannak. A pálinkát úgy tudom, sikerült az európai piacon levédetni. Tehát aki ezzel tisztességgel és minőséggel foglalkozik, nyerő helyzetben van?

Szilágyi László: Cégünknek fontos szerepe volt a pálinka „uniós” levédésében, hiszen kezdetektől fogva gyümölcs-pálinkák gyártásával, értékesítésével foglalkozik, és teszi ezt ma is. Elemi érdekünk tehát, hogy a pálinka olyan megbecsülésnek örvendjen, arra a polcra kerüljön, ahová való. Nevezetesen az elfogadott, ismert és méltán népszerű konyak, grappa, ouzo, tequila, calvados szintjére. A fáradozás az utóbbi időben eredményesnek tűnik.

Zala Simon Tibor: A pálinka név így még jobban kötelez.

Szilágyi László: Kemény, önként vállalt feladat az, amikor ezt a pálinkát a megfelelő polcra akarjuk helyezni. Sokan, sokféleképpen gyártanak ma pálinkát Magyarországon. Célunk, hogy erről a termékről bizonyítsuk, lehet és kell is ezt a terméket olyan minőségben gyártani, úgy csomagolni, hogy méltó versenytársa legyen az említett világmárkáknak.

Zala Simon Tibor egy hollóházi porcelán butéliát fog a kezében.

Szilágyi László: Szatmári szilvapálinka, hollóházi porcelán kulacsban. Ez a termék ebben a minőségben igényli ezt a műves csomagolást. Előszeretettel viszik nyugatra ajándékként.

Zala Simon Tibor: Ha a részvénytársaság eredményesen gazdálkodik, tudnak-e hatni Kisvárda gazdasági és kulturális életére?

Szilágyi László: Az 1930-as években épült meg a gyár telepén az az úszómedence, ami a dolgozók pihenését, kikapcsolódását szolgálta. Az idő aztán úgy hozta, hogy egészen 1960-ig ez volt a város egyetlen nyilvános uszodája. A cég szerencsére, eredményesen működik. Azt gondolom, hogy iparüzési adójával jelentős mértékben hozzájárul a város gazdálkodásához. De ezentúl vannak önként vállalt feladataink is, bár ezek kellemes terhek. Főntartjuk a város mazzorett csoportját, aminek névszponzora is vagyunk: Mistral Mazzorett Csoport néven működik. Nagyon lelkes kis társaság, külföldön is eredményesen lépnek fel. De nem csak kulturális eseményekhez járulunk hozzá, hanem egyebek mellett a Szent László lovas szobor felállítását is támogattuk. De még sorolhatnám azokat a támogatásokat, amit lehetőségeinkhez képest föl vállalunk. Akár az egészségügy, akár a tűzoltóság, akár a rendőrség ügyében.

Zala Simon Tibor: Milyen lehet Kisvárda jövője, vagy milyen jövőt szánának neki, például az oktatás területén?

Marczinkó István: A rendszerváltás után az alapoktatási intézményekben jelentős fejlődés következett be. Új iskolaépületekkel gazdagodott a város, megépült a Városi Sportcsarnok, létrejött a Sportuszoda. Ezek mind-mind olyan fejlesztések, amelyek jobb tárgyi feltételeket teremtettek a neveléshez, oktatáshoz. Ugyanakkor a városnak van egy nagyon komoly gondja. Középfokú oktatási intézményei elavultak, jelentős rekonstrukcióra szorulnak. A Besse nyei György Gimnázium, mint intézmény 1911-ben nyitotta meg kapuit, a ma is használt épületbe 1928-ban költöztek be. Az elmúlt években már pályázott a gimnázium központi támogatásra, sajnos eredménytelenül. Hasonlóan nagy gond a saját intézményünk, a II. Rákóczi Fe-

renc Szakközép-és Szakiskola. Bár jövőre csak 25 évesek leszünk, de a szocialista építőipar valamennyi gondjával szembe találjuk magunkat. Nyílászáró szerkezetek, vízvezeték rendszer elavult, jelentős felújításra szorul. A városi önkormányzat nehéz helyzetben van. Az alapfokú oktatási intézményekben, úgy gondolom, kiegyenlített állapotok vannak, megfelelő feltételek között folyik az oktatás. Ennek a két intézménynek a gondját azonban nem biztos, hogy a városi önkormányzat meg tudja oldani. Felmerült az a gondolat, hogy a két középfokú oktatási intézmény a megyei önkormányzat irányításával működik tovább.

Szivák Gábor: A kultúra mindig a gazdaság függvénye, és jelenleg a gazdasági helyzet nem kedvez annak, hogy a kultúra terén nagy előrelépés történjék. Itt hiányzik leginkább az a polgári gondolkodás, polgári mentalitás, ami Kisvárdát a középkortól jellemezte. Ennek elég mély gyökerei vannak, hiszen 1421-től mezőváros és ez nem csak címet jelentett, hanem olyan gondolkodást is, amely átviszi a települést a különböző korok nehezebb szakaszain. Az hogy Kisvárdán mégis kultúra van, mutatja, a megye legnagyobb városi könyvtára, amiben most vagyunk. A város lakosai igen nagy mértékben használják ezt az intézményt. Ha kitekintek a szomszéd épülete, a Várszínház és Művészetek Háza, ahol a Határon Túli Színházak Fesztiválja mellett több más rendezvény is van. De említhetem azt a számtalan színházi előadást, koncertet, ami ebben a városban még jelen van.

A polgári gondolkodás szülte meg a Kisvárdai Műhely című, helyi kulturális sajtót, amely a helyi kulturális értékeket hordozza. Nem társadalmi szószóló ez a lap, hanem kimondottan a kultúra éltetése a célunk. Az utóbbi évtized polgári mentalitását és gondolkodását jelzik azok a verseskötetek, helytörténeti kiadványok, amelyek évente jelzik, hogy milyen irányba haladunk.

Kriveczky Béla: Talán szerénységből nem említette a könyvtár igazgatója, a *Könyvtári csevegések* című sorozatot, aminek éppen a századik alkalma következik, s ahová a helyi és a környéki történészek, irodalmárok mellett, országos hírű előadókat is meg szokott hívni. Jankovics Marcell rendező, Kiss Dénes költő volt itt például legutóbb.

Zala Simon Tibor: Tehát tovább ezen az úton?

Kriveczky Béla: Igen, csak egy kicsit jobban. Mert amit csináltunk, ez nem rossz. Ha egy kicsit javulna a városi önkormányzat helyzete, ezáltal a könyvtáré, meg mindannyiunké is, akkor többet lehetne áldozni, hiszen nem csak a Bessenyei Gimnázium épülete van felújítandó állapotban. Kellene pénz a volt zsidó templomra, mely – talán nem nagyzás, ha azt mondom – Kelet-Európa egyik legszebb, épen maradt zsinagógája. És ugyanígy felújításra szorul számos más műemlék, vagy műemléki jellegű épület.

Legutóbb példának okáért a római katolikus parókiát hozták nagyon szépen rendbe. Ez a XVI. század elején Ladislaus de Kisvárada, Kisvárdai László késő-gótikus háza volt, aki az említett kisvárdai iskola, fedéladó gazdája volt. Tehát volna itt mire költeni. Remélhetőleg a polgári akarat, de főképpen a központi pénzügyi akarat is fog nekünk ebben segíteni.

Ligeti Lajos →